Cōmentarij Ambroſij Choriolani ge
neralis Auguſtiñ. in primā regulam ſan
cti Auguſtini.

c Oſtquā bea
tus Auguſtinꝰ lacrimis
ſue ſanctiſſime genitricis
Monice predicatiōibꝰ di
ui preſulis Mediolaneñ.
Ambroſij ⁊ ſeruoꝝ dei. Simpliciani Li
gurieñ. atqꝫ ſuoꝝ fratrū exemplo. relictis
manicheoꝝ erroribus ad xp̄i fidē eſt con
u̇ſus ⁊ ſacro ſancti baptiſmatis fonte an=
no etatis ſue trigeſimo renatus. ſic xp̄i ca
ritas cor eiꝰ vulnerauit. vt non modo ca
tholicus xp̄ianꝰ factus eſt. ſed oī terrena
felicitate contēpta a p̄fatis viris ſanctiſſi
mis Ambroſio ⁊ Simpliciano nigra cu
culla indutus zona pellicea cinctꝰ factus
ē ſeruus dei. ⁊ cum Simpliciano ⁊ ſuis
fratribꝰ in monaſterio. qđ. ceu in precla=
riſſimo libro ſuarū confeſſionū meminit.
extra menia ciuitatis Mediolani plenuꝫ
multis bonis fratribꝰ ſitū erat in obedi=
entia. paupꝫtate caſtitate. in explicabiliqꝫ
ſanctimonia. ſicut Sigibertꝰ ad Mace=
doniū ſcribens ſe vidiſſe ⁊ oculata fide ꝓ
baſſe aſtruit fere per annuꝫ cum dimidio
manſit ⁊ vixit. ⁊ qm̄ erant quaſi in liber=
tate viuentes q̄q̄ꝫ ꝓbatiſſimi atqꝫ perfe=
cti eſſent viri ex p̄cepto tanti patris Sim
pliciani p̄mo inter eos quēadmodū Si=
gibertꝰ in eadeꝫ inquit ep̄la. Auguſtinꝰ
inſtituit. vt vitam ap̄licam oēs pariter te
nerent. ⁊ nihil inter eos propriū diceret.
tandem eiꝰ ſancta expoſtulante parente
in Aphricā imeare ꝓpoſuit. Et accepta
licentia ⁊ bñdictione a ſctō antiſtite Am
broſio cū fletu ⁊ plāctu. a beato Simpli
ciano petijt vt ei aliquot ex ſuis fratribꝰ
cōdonaret. vt vna cū illis in Aphrica eri
geret mōaſteriū. ⁊ in ſancto propoſito he
remitane cenobiteqꝫ religionis in illo fa
d mularentur altiſſimo. Cū in ſermone
de tribus generibꝰ monachoꝝ. qui inci=
pit. Ut nobis ꝑ litteras. ita inq̄t. Ut no
bis per lr̄as declarauit ſanctꝰ pater Hie=
ronymꝰ tria fuerūt in egypto genera mo
nachoꝝ. quoꝝ duo optima ſunt tertiū oī
no tepidum. ⁊ oī affectu vitandum. Que
ſunt illa duo. que optima predicant niſi
heremitarum atqꝫ cenobitaꝝ genus ⁊ or
do quoꝝ vita clariſſima. ⁊ ſancta congre
gatio tꝑe predicationis ap̄lice ſūpſit ex=
ordium. Iſti ſunt illi viri ꝑfecti. quibus
frequēter adheſi tꝑe erroꝝ meoꝝ. per q̄s
etiam illuminari merui. quoꝝ etiam ſan=
ctitatis fama ad aures meas perueniēs
badtizari nō diſtuli. ⁊ pia matre me inſti=
gante apud Mediolanū. vt ad patriam
remearē. eos habere in viſceribꝰ caritatis
⁊ cū eis pariter viuere volui. propter qđ
ad virum illū Simplicianū q̇ a iuuentu
te deuotiſſime deo vixerat in oī caritate.
ꝑrexi deprecans cū fletu ⁊ gemitu. vt mi=
hi quoſdam de ſuis fratribꝰ donaret. Et
donauit eos mihi paterne. quare pater=
ne eos mihi dōauit. qꝛ ſciebat me mona=
ſteriū in Aphrica edificare. ⁊ aſſumptis
mecū Anaſtaſio. Fabiano. Seuero. Ni=
colao. dorotheo. Iſaac. Nicoſtrato. Pau
lo. Cyrillo. Stephano. Jacobo. ⁊ Uita
le pauperculo. qui pecunie ſacculū apud
Mediolanū inuenit. ⁊ non rapuit. de q̇
ſermonē iam fecimꝰ. qꝛ inuenit ⁊ nō rapu
it. nec poſt aurū abire voluit. Igitur iſtis
mecum aſſumptis imitari cupiebā cū ca=
riſſimis meis amicis. Enodio. Alipio. ⁊
Pontiano. qui diu mecū fuerunt. ⁊ cū ce
teris duodecim. q̇s nuper aſſumpſeram
illos quoꝝ famā etiam ſanctꝰ pb̄r Hie=
ronymꝰ mihi deſcripſerat. ⁊ in ſmone de
obſeruantia clericoꝝ. q̇ incipit. audiſtis i
menſa fratres cariſſimi ait. attendatis fra
tres. ⁊ vos in patrem veſtrū: nā primo vo
catus ſum excelſus ph̄s. eram enim inter
oēs magnos noīatiſſimꝰ. ⁊ liberalium ar
tiū ſagaciſſimus indagator. excelſus in=
quam erā celſitudine ſcie. que inflat. non
caritatis que edificat. nā cedrum odori=
ferū vocabāt me Romani principes fo=
lij abundantē. ſed nō habebam fructū. ex
celſus eram ⁊ impiꝰ ſuper oēs coetaneos
meos. Elatus ⁊ ſuperaltatꝰ ſuper cedros
libani. ⁊ acceſſit ad me mater pietate ple
na. predicatio ſancti viri ep̄i. vita ⁊ exem
pla ſanctoꝝ patrum Pauli. Anthonij. ⁊
Simpliciani. ⁊ cū his omnibus vox dn̄i
confringētis cedros cōminuit cedrus li=
bani ab hoſtia preparata ad victimaꝫ in
odorem ſuauitatis. ⁊ ſic factus ſum pater
excelſus. Deinde ad Aphricā veni. mecū

ducens decē ꝛ nouē de fratrib⁹ meis ſimul
viuentes in placito ſancto. ꝛ cupiētes ſe
gregari a ſeclo. ꝛ ſanct⁹ pr̄ Valerian⁹ cu-
piens eſſe pticeps fructuū ꝛ oꝛonuꝫ nr̄aꝝ
locū iſtum ſecretuꝫ. in q̄ ſum⁹. donauit vt
multi vr̄m viderunt. Sꝫ loco iſto edifica
to in xp̄i nomine. ꝛ ſcē trinitatis pontifex
yponeñ. fact⁹ ſum. ꝛ vocat⁹ ſum pr̄ excel
ſus multoꝝ. loquebat̄ eñi Aug⁹. de ſecun
do mōaſterio. fratꝝ heremitaꝝ. ad quos
viſendos tūc acceſſerat. ꝛ tū ſmonē hūc
quē fecit p⁹ refectionem in menſa ad cle
ricos q̄s ſecum duxerat direxit. Sꝫ quiſ
piā diceret in altero ſmone dixit duode-
cim frēs ſecum ſumpſiſſe. in h̄ autē decē
ꝛ nouē ꝯſtruit in aphricā duxiſſe. ḡ in ei⁹
dictis ꝯtraria inuenit̄ ſnīa. Sed ſi q̄s at
tente cogitat Auguſtini ꝓceſſuꝫ. iueniet
nullā in dictis ſuis eſſe repugnantiā. naꝫ
licet a beato Simpliciano duodecim dū
taxat accepiſſet. cōgregauit. nihilominus
vt mox dicem⁹. alios in tuſcia. ex q̄b⁹ ſe-
ptē potuit aſſumere. vt numer⁹ decēꝫ no-
nari⁹ expleret̄. Sumpt⁹ ḡ prenominatis
duodecim fratrib⁹ Simplicianū ꝛ alios
cū vberrimis ꝛ innumeris lachrymis. oſ-
culis ꝛ amplexib⁹ relinquēs. cū Enodio
Alippio Pōtiano. ꝛ pia mr̄e ex liguria
vēit i tuſciā q̄ ita oīb⁹. ſicut Aug. in ſuis
ꝯfeſſionib⁹ memorat in via ꝛ in oñi coꝝ
egritudine curā geſſit. q̄ſi oēs genuiſſent.
ita fuiuit q̄ſi ab oīb⁹ genita fuiſſet Cū
e ſꝓo ad colles tuſcos deueniſſet. audiuit i
montib⁹ Piſanis nonnullos dei ſeruos
heremitā vitā ducere. quoꝝ fama ꝑcepta
mox illos adiuit. vt cū eis pabulo diuīe
paſceret̄ dulcedis. ꝛ cognito eoꝝ ſcō pro
poſito deo famulandi. vehemēter horta-
tus ē eos. vt collegialit̄ inuenirent ꝛ vitā
ducerent ap̄licaꝫ. q̄ nulla pōt inueniri p̄-
ſtantioꝛ nullaq3 deo gratioꝛ ꝛ acceptioꝛ.
cui⁹ monita ꝛ exhortationes hūilit̄ ſuſci
pientes dep̄cati ſunt eū. vt in ſcriptis redi
geret. q̄ obſeruanda iuberet. oīm igit̄ coꝝ
vota ſuſcipiens. hāc ꝑmaꝫ regulā q̄ inci-
pit. cōi diffinitione decreuim⁹ edidit. edi-
tam ꝛ oīm inibidē habitantiū man⁹ pro-
prie ſubſcriptione munitā. ꝛ voto ac iura
mento obſeruādi. q̄ in ea ſcripta ſunt. fir-
matā ill' tenendā atq3 obſeruandam tradi
dit. Et qm̄ in hac ꝑma de dilectione dei ꝛ
proximi. ac etiā de mō orandi ꝛ pſallendi

nō dederat p̄ceptum añq3 ab illis diſcede
ret. Scd̄am eis compoſuit ꝛ dedit q̄ inci
pit. Ante oīa fratres cariſſimi diligat̄ de⁹
deinde proximus. de quib⁹ in ſermone de
moribus clericoꝝ. qui incipit. Nolite ar-
bitrari fratres ꝙ alienū ſumpſerim exoꝛ-
dium expreſſam facit mentionē dicens.
Tria eñi precipue ad vos p̄bros ſpectāt
forma viuendi. ordo miniſtrādi. ꝛ mod⁹
iudicādi. De forma viuēdi habetis regu
lam quā in monte Piſano ꝓut potuim⁹
fratrib⁹ noſtris ꝑmo diligenter condidi-
mus iuxta ap̄licam formā. Ibidem vt et
vos noſtis docemur. Q̄uo deus ꝛ proxim⁹
diligat̄. Quib⁹ horis ꝛ t̄pibus pſallere ꝛ
orare. ꝛ manib⁹ operari debem⁹ que ſunt
mandata in ſcd̄a regula cōtenta. Et q̄uo
vnū ſentire. ꝛ oīa ſil' poſſidere debemus.
que in hac ꝑma ponunt̄. Sed q̄d euꝫ
f mouit. vt ſi has duas in monte Piſano
cōdidit. ꝙ vnā in hoc ſermone eas noīet.
Dicim⁹ ꝙ ſicut altaris ſacramentū inter
dū in ſingulari. ꝛ interdū i plurali nomi-
nat̄. qm̄ licet quo ad materiales ſpēs plu
ra ſint. tū quo ad virtutē. effectum. ꝛ finē
ad quē ſunt inſtituta. vnū ſunt. Sic iſtas
duas regulas. cū vna ſit in ſupplementū
alterius. ꝛ vtriuſq3 vn⁹ ſit finis. vnā Au-
guſtinus nūcupauit. ꝛ tertia edita fuit in
vtriuſq3 ſupplemētū idō illa acceptata. ap
probata ꝛ cōfirmata. ꝛ vtriuſq3 tā heremi
tis q̄3 canonicis obſeruāda. tāq3 veris et
legittimis Auguſtini filijs ab eccl'ia tra-
dita eſt. etenī ſicut in retractatiōe exordij
interp̄tationis noſtre in ſcd̄am regulā in
calce euſdē interp̄tationis poſita aſſeue
rauimus. hec ꝑfectioꝛ. cōpletioꝛ. diſcreti-
oꝛ. ꝛ humane fragilitati coaptabilioꝛ eſt
que abſurdum nō foret. vt ſimul cuꝫ alijs
vna regula diceret̄. qꝛ q̄3q3 tria ſint opuſ
cula. vnū tñ ad aliud ordinat̄. ꝛ duo pri-
ma ad tertiuꝫ. ꝛ tria oīa ad vnū eundēq3
finem cōtendunt. Ubi ergo his regulis
heremitas in mōte Piſano habitātes re
formaſſet. ꝛ ad tenendā vitā ap̄licam eos
aſtrinxiſſet. multi ad illā ſanctā ſocietatē
venerunt. pluraq3 loca ſicut etiā nunc ex
tant. ꝛ nos vidim⁹. ibidē cum illis erexit.
ibidēq3 plura edidit opa. poſtea aſſūptis
aliquib⁹ de his q̄s in dicto monte cōgre
gauit cū pia mr̄e. Enodio. Alippio. Pō-
ciano. ꝛ alijs duodecim q̄s ꝛ ſanct⁹ Sim

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

plicianus dederat. ꝟſus Romã iter arripuit. ⁊ q̃tq̃t ſeruos dei in agro Seneſi et Romano inuenit viſitauit. confortauit. ⁊ aplicã vitã ducere ſm̃ p̄cepta iã data do-
g cuit. Sed ambiguꝰ ẽ animꝰ. Quo eñ pacto in mõte Piſano p̄mo dedit regulã. cũ iam Mediolani. vt p̄tulimꝰ in monaſterio ſcti Simpliciani. ſm̃ vitã aplicã frẽs illos viuere docuerit. Dicimꝰ ꝙ vel Mediolani nihil redegit in ſcript̃. vel ſi p̄cepta ꝯſcripſit. nõ ea ſibi attribuit. tũ qꝛ ſub p̄tãte erat alterꝰ. ſ. ſancti Simpliciani. ⁊ iuſſus ab illo fecit. qd̃ tunc egit. Cũ qꝛ nullã curam tunc hẽbat aĩaꝝ. ⁊ iõ eum nõ decebat regulam ꝯdere. ſed cũ fuit in monte Piſano ſui iuris erat. ⁊ curã gerebat eoꝝ. q̊s ſecũ ducebat. curãq; ſumpſit eoꝝ q̊ montẽ incolebant. potuit ergo regulã facere ⁊ eã in ſcriptis redigere. ꝓut de facto fecit ⁊ p̄mo hãc edidit quã interp̄taturi ſumꝰ. in cuiꝰ expoſitione p̄mo titulũ eiꝰ declarabimꝰ. ſubinde ad interpretandũ textũ accedemus. quãtũ ad p̄mũ titulus ſiue rubrica huiꝰ regule talis eſt.

Incipit p̄ma regula bt̃i Auguſtini doctoris eccleſie excellẽtiſſimi. quã p̄rio fecit ⁊ tradidit fratribꝰ heremitis in mõte Piſano cõmorantibꝰ ipſo exiſtente iã fratre in reditu ſuo: quã fecit de Mediolano Romam volens in Aphricã redire. quã quidẽ regulam fecit de ꝯſenſu eorũdẽ fratrum. cuiꝰ tenor de verbo ad verbũ ſequit̃. ⁊ eſt talis.

Titulus dicit̃ a titone. i. ſole. qm̃ ſicut ſol mundum vel queq; obſcura illumĩat. ita titulus librũ vel eiꝰ ſequentia. qd̃ apte latẽq; patet in huiꝰ libelli titulo. in q̊ per ordinem indicant̃ decem.

b Primo qd̃ eſt nomen libri.
Sc̃do que eius materia.
Tertio quis eius ordo.
Quarto quis eius auctor.
Quinto ad quoꝝ inſtantiã eã ꝯdidit.
Sexto vbi eam edidit.
Septimo qualis eius ſtatꝰ qñ ipſam cõpoſuit.
Octauo qñ eam fecit.
Nono qua auc̃te eam cõpoſuit.
Decimo quis finis cõponendi eã.

i Nã duo p̄ma indicant̃ ꝑ hanc dictionez regula. q̃ nõ ſolum libri huiꝰ nomen eſt. ſed q̃ ſit materia eiꝰ per illã inſinuat̃. Regula enĩ dicit̃. qd̃ normã recte viuẽdi p̄beat. vel qd̃ diſtortũ prauũq; corrigat. ꝑinde Iſidorꝰ ait. Regula dicta eſt. qd̃ recto. i. ſurſum ducit. nec aliqñ deorſum trahit. Priſcianꝰ autẽ regulam q̃ſi menſurã regẽtẽ eſſe aſtruit. At ꝟo in hoc libello viuendi normã atq; menſurã. Auguſtinus p̄bens q̊d euitandũ. quidue pſequendu; ſit docet q̃tenꝰ aſcendamꝰ ſemꝑ ſurſum. deorſum ꝟo nũq; trahamur. Ordo quidem exprimit̃ in hac dictiõe p̄ma. qm̃ inter tres regulas quas edidit hec p̄mũ in ordine. non tñ in dignitate ⁊ perfectione locũ tenet. Auctoris nomen manifeſtat̃ cũ ſubdit̃. bt̃i Auguſtini doctoris eccleſie excellentiſſimi. Illi ad quoꝝ inſtantiã eã cõpoſuit fuerunt heremite. q̊ in mõte Piſano cõmorabant̃ quibꝰ eam p̄mo tradidit. ſubinde fratribꝰ cõgregatis in centũ cellis. tertio illis q̊s in Aphrica congregauit dedit. locus in quo eam cõpoſuit mons Piſanus. vt ait. fuit ſanctꝰ Augꝰ. qñ hanc regulam fecit innuit̃ cum dicit. ipſo exiſtente fratre. Erat enĩ frater heremita ſi'ca beato Ambroſio ⁊ Simpliciano Mediolani poſt baptiſma. vt diximꝰ indutus. Compoſuit autẽ eam in reditu ſuo. quẽ fecit de Mediolano Romã veniens ac volens in Aphricã redire. tunc ſc̃dm ⁊ trigeſimũ agens annum. Auc̃tas concipit̃ in eo qd̃ dicit. quã quidẽ regulã fecit de ꝯſenſu eorũdẽ fratrum. Nã licet Augꝰ. eis nõ antea p̄eſſet. ipſi tñ met fratres ſe ei ſponte ſubiecerũt. ⁊ de eoꝝ conſenſu eã inſtituit. in cuiꝰ cõſenſus euidẽtiam oẽs ſe ſubſcripſerũt. ſicut in fine regule apte inquit. finis autem p̄ncipalis eſt. vt ſeruantes p̄cepta. que in ipſa regula ſcripta ſunt eterne vite cõpotes fierẽt.

Textus Auguſtinꝰ

Ommuni diffinitiõe decreuimꝰ apud vos. qd̃ nũq; poſtmodum ab vllo poterit infringi.

Cõmentum Ambroſius

Omnes q̊ liberi arbitrij vſum hñt ad ea. q̃ honeſta ſũt ⁊ licita. ⁊ ad ea p̄ſertim q̊ diuine maieſtatis honorem k

anīmarūqꝫ ſalutē ꝯcernūt ſe voto ⁊ iura
mēto obligare pñt ligatos aūt ſoluere ſe
nequeūt. Idcirco Aug. cum cōi diffini-
tione. h̄ eſt cōi voto. cōi ꝯſenſu cōiqꝫ ſub-
ſcriptione. ⁊ vt credit̄ iuramento. apd̄ fra
tres in monte piſano cōmorantes decre-
uiſſet. vt hec regula ab eo ꝯdita. ⁊ tradita
ab eis obſeruaret̄ clare aſſeuerauit. h̄ ſuū
decretū poſtmodū a nullo poſſe ꝯfringi.
qm̄ vt gloſa ſup illud pſalmi. Uouete ⁊
reddite dño deo vr̄o inquit. vouere eſt vo
luntatis. ſed votū reddere eſt p̄cepti ⁊ ne
ceſſitatis. Rurſus tollere nemo pōt. vt fi-
dem quā quis deo tenet̄ non ſuet. at vo-
tum ſup fidem deo debitā ſtabilit̄. p̄terea
ſi a pontifice maximo infringi tale decre
tū non pōt. fit vt ab vllo alio multo minꝰ
poſſit. at vero in decretali de ſtatu mona
choꝝ in capitulo cum ad monaſteriuꝫ ex
preſſe dr̄. abdicatio proprietatꝭ. ſicut ⁊ cu
ſtodia caſtitatis adeo. regule monachali
eſt annexa. vt ſummꝰ pontifex in ea īdul
gere non poſſit. Sꝫ hic duo exoriunt̄ du
bia. primū an ita votū religionis liget ꝙ
nullo mō ꝑ pontificem maximū ſolui poſ
ſit. Secūdo an decretū iſtud Auguſtini
pro eo tollēdo pape indiguiſſet ptāte. ad
primū nonnulli innitentes dicto eccl'ia-
ſtici dicētis. Oīs ponderatio non eſt con
digna aīe ꝯtinentꝭ. aſſerūt non mō papā
religionis votū tollere nō poſſe. ſed nec il
lud in aliud poſſe cōmutare. pleriqꝫ ad
voti obligationē attendētes. aiunt ponti
ficem ſummū ſup religionis voto diſpen
ſare non poſſe. qꝛ qd̄ ſemel ꝯſecratū ⁊ ſan
ctificatū eſt. ſuam ꝯſecrationē ⁊ ſanctifica
tionē dimittere non pōt. Religionis aūt
votū in ꝯſecratione q̄ deo aīa ſanctificat̄
l cōſiſtit. Nos aūt dicimꝰ tantā eſſe ma
ximi pontificis ptātē. vt ꝯtinentie votū
cōmutare ſup eo diſpenſare. ⁊ illud rela-
xare poſſit. neqꝫ illud vſqueqꝫ veꝝ eſt. vt
continētia oēs alias excedat v̄tutes. etē̄i
non ſolū caritas q̄ oim eſt regina v̄tutū.
ſed fides. obia. ⁊ hūilitas. p̄ſtantiores ſūt
cōtinentia. plus eīm beata virgo deo pla
cuit ꝑ hūilitatē. q̄ꝫ ꝑ v̄ginitatem. beatior
etiā fuit vt Aug. inq̄t ꝯcipiendo xp̄m fi-
de q̄ꝫ carne ⁊ celibatui Johis ꝯiugium p̄
ponimꝰ Abrahe. Saluator itē noſter nō
qꝛ v̄go ſed qꝛ hūiliauit ſemetipm̄ factus
obediēs vſqꝫ ad mortē. ſic exaltari meruit

vt ſibi nomen. ⁊ poteſtas in celo ⁊ in ter-
ra daretur. Pōt ergo fieri cōpēſatio ma-
xime ꝑ bonū rei publice. vt cū virgo ſolē
niter ꝓfeſſa. fidelis regꝭ daret̄ filio. vñ to-
ta res publica pace gauderet. vel regi tra
deret̄ infideli. vt ipſe ⁊ oīs eius populus
ad xp̄i cōuerteret̄ fidem. ſi talis inquam
virgo ꝓfeſſa ex p̄cepto pōtificis nuberet.
plus ex tali obedientia ⁊ coniugio q̄ꝫ ex
ſua mereret̄ ꝯtinentia. Cū autem dicit̄ ꝙ
ſemel ꝯſecratum ⁊ ſctificatū ſuam conſe-
crationem ⁊ ſanctificationē dimittere nō
pōt. vtiqꝫ veꝝ eſt. niſi ſuperioris interue-
niat auctoritas. que in oī voto ⁊ iuramē
to ſemper intelligit̄ eſſe excepta. et niſi in
vſum magis ꝓficuū cōmutet̄. pōt igit̄ pa
pa in voto cōtinētie. ⁊ in alijs diſpenſare
neceſſitatis q̄litate penſata. nā in m̄rimo
nio vel extra viuere. tꝑalia hr̄e vel nō ha
bere iuri diuino vel naturali qd̄ papa tol
lere non pōt nō cōtrariant̄. In his ergo
cū propter rem publicā expediens vide-
bit̄. diſpenſandi ptātē hꝫ. Neqꝫ decreta-
lis impoſſibilitatē. Sed difficultatē ⁊ ra
ritatem ꝑ non poſſe indulgere intelligit.
Ad illud qd̄ ſcd̄o querebat̄ dicimꝰ. ꝙ m
cū nondū ꝑ ſedem ap̄licā fuerat inhibi-
tū alicui nouā religionē erigere. dūmo-
do a xp̄i nō diſcreparet fide. in q̄ ſic alius
ſic ibat. quilibet curā habentes aīaꝝ. ⁊ ex
his maxīe ep̄i nouā regulā ꝯdere. nouāqꝫ
religionē fundare poterāt. que licētia ad
Bonifacij octaui tempꝰ vſqꝫ defluxit. et
ad que ſe voto ⁊ iuramento obligabant
obligati vtiqꝫ erant. neqꝫ ſe ſoluere pote-
rant niſi ſui epiſcopi occurriſſet auctori-
tas. Sūmus autē pontifex conſulendus
nō erat. niſi etiā ⁊ ipſe ep̄s voto ⁊ iuramē
to tali regule factꝰ fuiſſꝫ obnoxius. quē-
admodum Auguſtinꝰ fecit. Cuꝫ igit̄ ait.
cōmuni diffinitiōe decreuimꝰ apud vos
illud quod nūq̄ꝫ poſtmodū ab vllo pote
rit infringi. nō ſuperioris. ſed eoꝝ qui no
uerant. quive conſenſerant poteſtatem ex
cludit.

Textus Auguſtinus

Eſidentibꝰ in monaſterio in no-
r mine dñi noſtri Jeſu xp̄i omnibꝰ
placuit ſm ap̄licam traditionem
vnū ſentire in dño ⁊ cōiter poſſidere. ſicut

ſcriptū eſt. vnū ſentite in dn̄o. Et nemo q̄
dem ꝓpriū vēdicet quicq̄ȝ. ſed qꝛ ſicut ſcri
ptum ē in actibus apl'oꝝ. habētes oīa cō
munia nemo quicq̄ȝ eſſe ſuū dicebat. qđ
a nobis ſcriptum eſt.

Cōmentum Ambroſius

Ecretū quod dixit a nullo poſſe
d infringi. iſtud potiſſimū ē. vꝫ po
te. ꝙ reſidentes in monaſterio in
noīe dn̄i noſtri Jeſu xp̄i vnū ſentiant in
dn̄o. ⁊ nemo eoꝝ ſibi quicq̄ȝ vendicet ꝓ
priū. ſed habeant oīa cōia. quod decre
tum auc̄te confirmat ap̄lica. In actib⁹ eni
apl'oꝝ ita proprie ſcriptum ē. nāq̄ȝ in ſc̄do
capitulo dicit̄. oēs etiā qui credebāt erāt
pariter. ⁊ habebant omnia cōia. In quar
to vero habetur. Multitudinis autem cre
dentium erat coꝛ vnū ⁊ aīa vna. Nec q̄ſ
q̄ȝ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe di
cebat. ſed erant illis oīa cōmunia. ⁊ parū
infra adiecit. ⁊ diuidebatur ſingulis ꝓut
cuiq̄ȝ opus erat. Cōbinemus hec cū Au
guſtini decreto. vt videam⁹ an totam ho
rum verboꝝ excerpſerit ſn̄iaȝ effectuq̄ȝ ad
n impleuerit. Primo enim inquit parēs
noſter reſidentibus in monaſterio. ꝓ quo
aperte intelligit̄ ꝙ fratres beati Auguſti
ni nō erant heremite vagi. Sed heremi
te cenobite cōgregati ⁊ reſidentes in vnū
in monaſterio quod Auguſtinus primū
inſtituit in monte Piſano. ⁊ ad quod he
remitas in diuerſis ſpeluncis ⁊ tugurio
lis eiuſdem montis cōmorantes condu
xit ⁊ congregauit. vt ſimul habitarent iu
xta primū verbum prime auctoritatis di
centis. Omnes etiam qui credebant erāt
pariter. i. ſimul congregati. quod aperti⁹
in quarto capitulo habetur. vbi ſanctus
euangeliſta ait. cum oraſſent motus ē lo
cus. ſ. cenaculi in quo erant cōgregati.
o Subinde ait. in nomine dn̄i noſtri Jeſu
chriſti: qm̄ ſi omne opus quod facim⁹ in
nomine dn̄i noſtri Jeſu ſm̄ apoſtoli pre
ceptum a nobis fieri debet. quanto magꝭ
fidelium congregatio ad hoc vt illi rectoꝛ
⁊ gubernatoꝛ ſemꝑ aſſiſtat. iuxta in euan
gelio ꝓmiſſum vbi ait. Ubi ſunt duo vel
tres congregati in nomine meo. ⁊ multo
magis ſi plures. in medio eorū ego ſum.
qđ cum effectu oſtendit ſuis ſanctis apo
ſtolis. quos in vnum in nomine eius ad
orationem congregatos. ſicut in eodem
quarto habetur. c. ſpirituſancto repleuit.
⁊ quoniam. vt inquit Apoſtolus. hylarē
hoc eſt voluntarium datorem diligit de⁹
Ideo tertio dicit. omnib⁹ placuit. vt apte
innuat. ꝙ vltro ⁊ non coacti ſe obligarūt
ad hoꝝ preceptorum obſeruantiam. pre
ſertim vt ſm̄ apoſtolicā traditionem vnū
ſentiant in domino ⁊ cōmuniter oīa poſ
ſideat. Unum autē ſentire in domino p
eſt vt in tertia regula inq̄t. habere coꝛ vnū
⁊ animam vnā in domino. ⁊ in ſecūda au
ctoritate actuum apoſtoloꝝ dicit̄. Mul
titudinis credentium erat coꝛ vnū. ⁊ ani
ma vna. Cōmuniter vero omnia poſſide
re eſt de bonis. ſiue iure hereditario. ſiue
per induſtriam acquiſitis: non modo q̄s
aliquid propriuȝ habeat. ſed nec aliquid
proprium ſibi vendicet. qm̄ non ſolum ef
fectus. ſed nomē proprietatis monachis
debet eſſe hoꝛrendum. Itaq̄ȝ etiam q̄ ad
vſum ſibi concedunt cōmunia vocent. vt
dicant. noſtra cappa: noſtra tunica. no
ſtra cella ⁊ alia hmōi. hinc textus actuuȝ
apoſtolorū ait. nec quiſq̄ȝ eorum que poſ
ſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat. ſane ad
uertendū eſt ꝙ in ſuperioꝛi textu tria vni
cuiq̄ȝ regule eſſentialia. obedientia. ſ. pau
pertas ⁊ caſtitas intelliguntur obedien
tia quidem cum dicit. vnum ſentite in do
mino. per quod vt diximus coꝛ vnum. et
animam vnam habere in domino intel
ligitur. habere autem animā vnam ⁊ coꝛ
vnum in deo eſt propter deuȝ proprie vo
luntati. renunciare autem proprie volun
tati eſt non habere neq̄ȝ velle: neq̄ȝ nolle
Id aūt nil aliud eſt. niſi in omnibus que
licita ſunt. ſuis obedire prelatis pauper
tas exprimitur cum dicit. Nemo ſibi pro
prium quicq̄ȝ vendicet. Caſtitas deſi
gnatur primo cōmuniter per obſeruatio q
nem totius regule que ideo precipitur. vt
caro ſpiritui. ſpiritus vero deo ſubijciatur
⁊ ſeruiat. Specialiter vero cum dicit. con
gregationem aut reſidentiam in monaſte
rio in nomine domini noſtri Jeſu chriſti
qui neq̄ȝ actu. neq̄ȝ habitu vllū vnq̄ȝ ha
buit incentiuū libidinis. fieri debere. vbi
fratres omnes ſplendoꝛe nitere debēt ca
ſtitatis. propterea coniectōnis oculis ad
primum capitulum codicis epiſtolarum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Pauli Augu. tpe ſue fluctuationis legit.
Nō in comeſationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹. nō in
cubilib⁹ ⁊ ipudicitijs. nō in ꝯtētiōe ⁊ emu
latione. ſʒ induimini dn̄m noſtrū Jeſum
xp̄m. ⁊ carnis curā ne feceritis in deſide-
rijs vr̄is. Hec tria ſaluator nr̄ etiam inſi-
nuauit cū in euāgelio dixit. q̄ vult venire
poſt me abneget ſemetipſum. tollat crucē
ſuā ⁊ ſequat̄ me. Abnegare ſemetip̄m ꝓ-
priū eſt abdicare voluntatē. crucē tollere.
eſt corp⁹ ieiunijs ⁊ diſciplinis. ne ꝑ luxu
riā rebellet qd̓ propriū ē incōtinent̄. ma-
cerare. Sequi aūt xp̄m eſt vniūſam ei⁹ le
gem ⁊ q̄ ī ea iuſſa ſūt. qd̓ vere obediētis ē
obſeruare. Quō autē que cōia ſunt diſtri
bui debeāt. put in actib⁹ aploꝝ ſcribitur.
in tertia regula ſuppleuit dicēs. Diuidat̄
autem ſingulis put cuiqʒ op⁹ eſt. qd̓ quō
intelligi debeat. ſatis in illi⁹ cōmentarijs
abunde diximus.

Textus Auguſtinus

In dn̄o ḡ iure obſeruatōis nos te
neam⁹. qm̄ in lege ſcriptū ē. Qui
perſeuerauerit vſqʒ ad finem. hic
ſalu⁹ erit.

Cōmentum Ambroſius

r Docet dei famul⁹. q̄liter iſta p̄cep-
ta tenēda ſint dicens. in dn̄o. hoc
eſt ꝑpter dn̄m. ⁊ in dn̄o. i. in eius
auxilio teneamus nos. ſ. q̄ p̄cepta ſunt iu
re obſeruatōis. ſ. perpetue. ac ſi apte dice
ret. ꝙ ea q̄ in hac regl'a facere iubemur te
nerē ⁊ obſeruare cū duab⁹ ꝯditionib⁹ de
bem⁹. p̄mo vt nō ꝑpter inanē mundi glo-
riā. ſed ꝑpter dei honorē ⁊ nr̄arū aīaꝝ ſa-
lutē cum ei⁹ adiutorio obſeruem⁹. Sub-
inde vt obſeruādo iſta iugis ⁊ ꝑpetua ſit
vſqʒ ad mortē ꝑſeuerātia. ⁊ rōem adiecit.
qm̄ ſicut in lege euāgelica ſcriptū eſt. non
q̄ incepit. ſed q̄ perſeuerauit vſqʒ in finē
h̄ ſaluus erit.

Textus Auguſtinus

J q̄s autē venire deſiderat ad cō
ſ gregationē frm̄. qui in vnum eſſe
vident̄ nō ignoret euangelicū di
ctū qd̓ dixit. vēdat oīa ſua. ⁊ eroget ege-
nis ⁊ pauperib⁹.

Cōmentum Ambroſius

Uoniā ad dei ſeruitiū liberi ⁊ ex ſ
pediti accedere debemus. idcirco
volentes in fratrū cōgregatione
viuere quales conditiones habere debe-
ant adnectit. Sunt autem iſte potiſſime
quatuor. Prima vt vendāt omnia bona
ſua. ⁊ non in pelagus proijciant vt quidā
inaniter fecerunt philoſophoꝝ ſed erogēt
egenis ⁊ pauperibus non ab hominibus
vt ypocrite faciunt. ſed ab ipſo vero ⁊ im
mortali deo omnium bonorum remune
ratore mercedē expectantes. qui in euan-
gelio adoleſcenti dixit. Si vis perfectus
eſſe vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da
pauperibus ⁊ habebis theſaurū in celo.

Textus Auguſtinus

e T iterum abneget ſemetipſum. ſi
bi ⁊ tollat crucē ſuā ⁊ ſeqtur me.

Cōmentum Ambroſius

Ecunda cōditio eſt. vt poſtq̄ deo t
famulari cupientes vendiderint
⁊ diſperſerint oīa bona ſua pau-
peribus. Semetipſos abnegent. ⁊ tollāt
crucem ſuam ⁊ ſequant̄ chriſtum. ac ſi di
ceret. non ſatis eſt dimitttere omnia bo-
na temporalia ſed opus eſt vt propriā di
mittant voluntatem. vt non quod ſibi. ſʒ
quod deo ⁊ prelatis placet faciant. dimit
tant inſuper omnia oblectamenta carnis
corpus ſuum in penitentijs crucifigētes
⁊ meditantes. ꝙ propter nos a plāta pe-
dis vſqʒ ad verticē capitis nō fuit in chri
ſto ſanitas. Dimittant deniqʒ patrem et
matrem. fratres ⁊ ſorores. filios ⁊ filias.
⁊ oēs mundiales affect⁹. Jmmo ⁊ ſemet
ipſos ⁊ animas ſuas. ⁊ ſequantur chriſtū
qui enim hec non faciunt vt ipſe in euan
gelio teſtatur. non ſunt eo digni. Jn hoc
ꝙ poſtremo diximus vere ſalutis con-
ſiſtit perfectio. Perinde Hieronymus
exponens ſaluatoris verbum qd̓ ad pe-
trum interrogantem. ecce nos relinquim⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omnia ⁊ ſecuti ſumꝰ te. quid ergo erit nobis. reſpondit. Amen amen dico vob. vt qui reli quiſtis omnia. ⁊ ſecuti eſtis me ī regeneratione cum ſederit filius hominiſ in ſede maieſtatis ſue ſedebitis ⁊ vos ſuper ſedes duodecim iudicantes. duodecim tribus Jſrael dicit. Non dixit tantum vos. qui reliquiſt omnia. hoc enim ſocrates fecit philoſophus ⁊ multi alij q̄ diuitias contempſerunt. ſed iungit ꝙ perfectum eſt ⁊ ſecuti eſtis me quod proprie apoſtolorum eſt.

Textus. Auguſtinus

e T ne tractet in corde ſuo de victu aut veſtitu. ⁊ ceteris. que neceſſaria ſunt corpori. Jpſo domino ꝓmouente in euangelio ⁊ dicente. Nolite cogitare dicentes quid edetꝭ. aut q̄d veſtiemini. hoc em̄ gentes cogitāt. Scit pater veſter. quia hoꝝ omnium indigetꝭ. querite primum regnum dei. ⁊ iuſticiam eius. ⁊ hec omnia apponentur vobis.

Cōmentū Ambroſius

Ertia ꝯditio vt non tractet in corde ſuo de victu ⁊ veſtitu. ⁊ ceterꝭ que ſunt neceſſaria corpori. ſed id totum deo cōmittat. qui nouit. quod nobis eſt neceſſarium. huius precepti quadruplex eſt ratio vna quam ſaluator noſter imediate an̄ poſuit dicens. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. aut eni vnū odio habebit ⁊ alterum diliget. aut vnuꝫ ſubſtinebit ⁊ alterum contēnet. Nemo poteſt deo ſeruire ⁊ mamone. Jdeo inquit. dico vobis ne ſolliciti ſitis anime veſtre. quid manducetis. neqꝫ corpori veſtro q̄d induamini tāq̄ſi aperte diceret. Si victui ⁊ veſtitui vr̄o tāq̄ idolis vr̄is ſuitꝭ ⁊ placetis deo ſeruire et placere non poteſtis. qꝛ nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Altera ratio eſt. quam imediate ſubdit dicens. Nōne anima plus eſt q̄ eſca ⁊ corpus plus q̄ veſtimentum. ac ſi diceret. ſi ita eſt. ꝙ anima preſtantior eſt eſca ⁊ corpus dignius eſt veſtimētis. debetis non ad victum veſtitūqꝫ. ſed ad ea opera eſſe intenti, que non ſolum in primo iudicio animam. ſed etiā in finali. corpꝰ ipm̄. cum ſue anime fuerit reunitum poterunt a gehenna ignis liberare. ⁊ ad eternam ꝑducere gloriam. hec autem tam ſpiritualia. q̄ corporalia opera ſunt pietatꝭ. Terciam rationem adiecit dicens. Reſpicite volatilia celi. que non ſerunt neqꝫ metūt. neqꝫ congregant in horrea. ⁊ pater veſter celeſtis paſcit illa. Nōne vos magis pluris eſtꝭ illis. tāq̄ſi diceret. ſi iſtis inferioribus animalibus pater eſcā parat oportunam. quanto magis vobis. qui preſtātiores eſtis parabit. Si eius dediti eſtis ſeruitio. Teſtis eſt populus iſraeliticus. quem annis. xl. pane celi cibauit in deſerto. Teſtis eſt Eliſeꝰ. Teſtis Paulus primus heremi cultor. quibus per aues celi quotidianum miniſtrabat alimentuꝫ. Et addit. ⁊ de veſtimentis veſtris quid ſolliciti eſtis. conſiderate lilia agri quomodo creſcunt. Non laborent neqꝫ nent. Dico autem vobis. ꝙ nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt ſicut vnum ex iſtis: Si enim fenum agri quod hodie ē. ⁊ cras in clibanum mittitur deus ſic veſtit. quanto magis vos modice fidei. Et enim eiuſdem hebraici populi quadragīta annis veſtimenta neqꝫ calciamenta attrita in deſerto fuerunt. Quarta ratio eſt vt fideles a gentibus dignoſcantur. Gentes em̄ cum non haberent xp̄i dei fidē neqꝫ noticiā. reꝝ terrenaꝝ inextricabilibꝰ curꝭ implicantur. Sed vos qui populus dei eſtis ⁊ oues paſcue eius. Nolite ſolliciti eſſe dicentes. quid manducabimus. aut quid bibemus aut quo operiemur. Scit enim pater veſter. quia his omnibus indigetis: querite ergo primum regnuꝫ dei ⁊ iuſticiaꝫ eius. ⁊ hec omnia adijcientur vobis.

Textus. Auguſtinus.

v Eruntamē anteq̄ ſtatuat eſſe in monaſterio ꝓbet propoſitum fratrum atqꝫ exemplum. ⁊ ipſe probetur in omni conſeruatione ab illo. qui prior eſt. ⁊ ceteris conſentientibus. propter illud. quod ſcriptura docet. ⁊ amonet dicens. amicum noli cito comprobare.

Commentum. Ambroſius.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Uarta ꝯditio ē. vt anteq̄ ſtatuat eſſe in monaſterio. h̄ eſt an̄q̄ ꝓfeſſionē faciant in religionem ſꝑmanendi. ꝑ tp̄s maneat ꝓbationis. ꝓbationis aūt tp̄s integer eſt annus dummō cum religionē ingredit̄ quartumdecimū agat ſi maſcul⁹ eſt. aut duodecimum ſi femina ꝛ h̄ rōnabile eſt. qm̄ probationis tēpus ad probandū religionis auſteritatē ꝯcedit̄. inter q̄s p̄cipua eſt cuſtodia caſtitatis. quā ſ̄m cōem nature curſum nemo apt⁹ nat⁹ eſt antea experiri. in hac probatione multa experiri oportet. duo q̄ ꝯcernunt vitā eoꝝ. q̄ iam ſunt ꝓfeſſi. ſ. ꝓpoſitū fratꝝ atq̄ exemplū. ꝓpoſitū quidē. qm̄ q̄ religionē ingredit̄ multū attendere debet. ſi religio eſt approbata. ſi firmū ſit eorū ꝓpoſitū deo famulandi. q̄s in ea inuenit. qm̄ ſi iam in ea profeſſi vagi. vacillātes. ꝛ inſtabiles ſunt in dei ſ̄uitio. a quibus ipē ꝯſtantiā ad om̄e bonum op⁹ neceſſariam docebit̄. exemplū ꝫ v̄o qm̄ ſi illi deuoti. caſti. pij. miſericordes ꝛ timentes deū fuerint. appetendū erit ꝛ ꝓſequenduꝫ eoꝝ ꝯſortiū. ſi ꝯtra fugiendū. Qm̄ vt propheta inq̄t. Cum ſcō ſanct⁹ eris. ꝛ cū electo elect⁹ eris ꝛ cū ꝑuerſo ꝑuerteris. Nouitius aūt ꝓbari debet. an ſit boni ſenſus an aliquā habeat infirmitatē notabilem. Un̄ inept⁹ fiat ad religionis onera ſufferenda. Deinde an hūilis ſit ꝛ obediens. an caſt⁹ patiens ꝛ ad abdicandā ꝓprietatē prompt⁹ inueniat̄. ꝛ tandē an alia habeant. q̄ ſanctos deq̄ religioſos. Et iō ait Et ipē probet̄ in om̄i ꝯuerſatione. ꝛ adnectit ab illo. q̄ prior eſt. ꝛ ceteris ꝯſentientib⁹ qm̄ non ſatis eſt p̄oris voluntas nouitijs ad ꝓfeſſionē recipiendis niſi ꝛ alij frēs ꝯſentiant. Hui⁹ aūt probationis cāꝫ dicit eſſe ꝓpt̄ id qđ ſcriptura apud Salomonē docꝫ ꝛ admonet dicens. Amicū noli cito comprobare. Et. M. T. in libro de amicitia inquit. Multos modios ſal' ſimul edendū eſſe an̄q̄ munus amicitie ſit expletū. Sed quiſpiā diceret q̄d opus eſt maiori probatione. Si om̄ia vendidit. ꝛ dedit paup̄ib⁹. Si ſeipſum abnegauit. tulit crucem ſuā. ſequut⁹ eſt xp̄m. ꝛ de nullis ad victuꝫ veſtitūq̄ ſpectantib⁹ cogitet in craſtinū. Dicim⁹ q̄ ſepenumero. hi feruores. ſicut etiā ꝛ nos vidimus. angeli Sathane tranſfigurantis ſe in angelum lucꝭ

Suggeſtiones ſunt. q̄ten⁹ ex meliori preſtantioreq̄ ſtatu eum in baratrum eterne dānatiōis precipitet. Ob eam rē prefixuꝫ temp⁹ probationis dat̄. qm̄ in eo experiri ſatis poteſt an a deo mot⁹ ſit vel a dyabolo impulſus.

Textus **Auguſtinus**

Ed ſi contigerit. vt aliq̄s ex qualibet cauſa neceſſitatis a monaſterio fuerit abſtractus ne vel mente cōcipiat ſecū aliquid ferre de his omnib⁹ que in monaſterio fuerūt. ſiue etiā que ſecum aliq̄n attulerat. ſiue ea que cū fratribus acquiſierat. q2 certum ē fratres nihil habere poſſidere dare vel accipere debere ſine ſuperioris licentia.

Cōmentū **Ambroſius**

Anta eſſe debet his. qui in monaſterio degunt abdicāde proprietatis obſeruantia. vt nō modo q̄ppiam alicui retinere ꝓpriū non licet. ſed etiam extra monaſteriū abſq̄ prioris licētia aſportare aliq̄d cogitare ꝛ ꝯcipere nō debet. itaq̄ nō ſoluꝫ debet ꝓprietatem in facto. ſꝫ etiā in cōceptu ſibi cauere. Et nō ſolum tm̄ ſi in monaſterio eſſe decreuerit. ſed etiā ſi quacūq̄ neceſſaria ex cā a monaſterio diſcedat op⁹ ē. ꝛ inſuꝑ qualiacūq̄ ꝛ quorūcūq̄ fuerint illa bona. ſiue prius ipſi⁹ extiterint monaſterij. ſiue ipſe cū ad monaſterium venerit. ea ſecū tulerit. ſiue in monaſterio cū fratribus poſt ei⁹ ingreſſum oꝑa vel induſtria ſua acq̄ſierit. ꝛ hoc ideo. qm̄ cert⁹ eſt fratres nihil habere poſſidere. dare vel accipe debere. ſine ſuperioris ſui licentia.

Textus **Auguſtinus**

Uod ſi ꝓpinqu⁹ vel amic⁹. vel q̄libet fratrū aliq̄d offerre voluerit p̄mo q̄dē p̄ori inſinuet̄. ꝛ ſic ſuſcipiat̄ ſi ipſe mādauerit. de quo tn̄ nihil fiat aliud. niſi qđ priori placuerit. vel ꝑmiſerit. qm̄ valde verēdū ē. ne ſibi eueniat qđ ſcp̄tū ē. vir mutabilis ī ligua īcidit ī mala

Cōmentum **Ambroſius**

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

z Non ſolum abſq; ꝑoris licẽtia ali
cui ex fratribus lȝ aliq̈d ex mona
ſteriũ aſportare. ſed neq; etiã re=
cipere. propterea iubet. ꝙ ſi aliquis ſiue
ꝓpinquus ſiue amicꝰ ſiue etiã aliꝰ frater.
alicui frĩ voluerit offerre. q̃uocũq; etiam
offerat. ſiue loco elẽoſime. ſiue loco mu=
neris. ſiue etiã loco debiti. is teneat̃ or=
do. Imp̃mis inſinuet̃ priori. Deinde ſi
ipſe mandauerit ſuſcipi ſuſcipiat̃. alit̃ nõ
Poſtremo de ſuſcepto illud fiat qd̃ eidẽ
priori placuerit vel p̃miſerit faciendum.
Vñ ſi aliquis ex ꝯſanguineis aliquid de
foris ad te venerit. mox priorẽ tuũ adire
debes dicẽs. pr̃ tal' ꝯſanguineꝰ mihi talẽ
rẽ offerre vult. ſi placet illam capiã. ⁊ ſi ce
pero iube q̈d de illa facturꝰ ſim. ⁊ ꝓut pre
ceperit facito. nec alit̃ de illa diſponas q̃ꝫ
ipſe diſponendũ iuſſerit. tuq; diſponere
in tuo verbo p̃miſerit. ne aliud ore ꝓmas
aliud ope compleas. eueniatq; tibꝫ quod
ſcriptũ eſt. Vir mutabilis in lingua inci
dit in mala.

Textus Auguſtinus

Et iterũ vt nullũ de fratribꝰ ſecum
e ꝓuocet. ne magis deſtructor q̃ꝫ
edificator monaſterij videat̃. ꝓ=
pter id qd̃ ſcriptũ eſt. q̈ non ẽ mecũ ꝯ me
eſt. ⁊ q̈ mecum nõ ꝯgregat diſꝑgit.

Cõmentũ Ambroſius

Duplex templum dei ſacra ponit
a ſcriptura. vnũ materiale quod ex
mortuis ꝯſtruit̃ lapidibꝰ. in q̈ fi=
deles ad audiendũ verbũ dei. ad ꝑcipien
dũ dñici corporis ⁊ ſanguis ſacr̃m. ⁊ de=
niq; ad oẽm diuinũ cultũ explendũ cõue
niunt. Alterũ eſt ſp̃uale. quod nos ſumꝰ.
Vñ ſcriptũ eſt. templũ dei ſanctũ eſt. qd̃
eſtis vos. Et iterũ neſcit'. q2 corpa vr̃a tẽ
plũ ſunt ſp̃ũſancti. ꝓpterea ad epheſios ĩ
fide ꝯſtantiſſimos ait Apl's. Ergo iã nõ
eſtis hoſpites ⁊ aduene. ſȝ eſt' ciues ſan=
ctorũ ⁊ domeſtici dei ſupedificati ſup̄ fun
damentum aplõrũ ⁊ prophetarum ipſo. ſ.
ſũmo angulari lapide xp̃o Jeſu. in q̈ oĩs
edificatio ꝯſtructa creſcit in tẽplũ ſanctũ
in dño. in quo ⁊ vos coedificamini in ha
bitaculum dei in ſp̃ũſancto. ſi ergo eos q̈
materialia incendunt templa. nunc capi
tali ſententia leges plectunt. nunc igne
cremari iubent. nunc a beſtijs deuorari
mandant. Canones v̈o maiori excõica=
tione feriunt. Quanto magis qui ſpiri=
tuale templum ſuccendunt apud infalli=
bilem iudicem maiori ſunt pena plecten=
di. Et ob eam rem parens noſter iubet. vt
nullum de fratribꝰ aliquis ſecũ prouocet
hoc eſt irritet. ne magis deſtructor q̃ꝫ edi
ficator monaſterij videat̃. nõ enim appel
latione monaſterij tm̃ muri veniũt. Sed
potiꝰ fratrum congregatio. que monaſte
rium ſpirtuale ẽ. qui ergo fratres ad ira=
cundiam. ad odium. ⁊ ad quodcũq; ma
le agendum prouocat. nõ ſolum materia
le demolit̃ monaſterium ſȝ ſpirituale. qd̃
vnanime debet eſſe in dño. diſſoluit. de=
ſtruit ⁊ ediſſipat. ac per hoc acerrimꝰ ho=
ſtis debet monaſterij iudicari. propter id
quod in euãgelio ſcriptum ẽ. Qui nõ eſt
mecum contra me eſt. ⁊ q̈ mecũ non con
gregat diſpergit. Hinc malas ꝓuocatio=
nes xp̃s in euangelio ꝓhibens ait. Oĩs q̈
iraſcit̃ fratri ſuo reꝰ erit iudicio. Qui aũt
dixerit fratri ſuo racha. reus erit concilio
q̈ aũt dixerit fatue reꝰ erit gehẽne ignis.

Textus Auguſtinus

Et quicũq; ꝓuocatus ab aliq̈ de
e monaſterio noluerit abſcedere.
aut indicet ꝑpoſito. cui vtiq; de
his q̈ in cõi decreuimꝰ. nihil eſſe cenſeo
ſubtrahendũ. q2 ſcriptum ẽ. pacifici ſint ti
bi multi. Sed vnꝰ ex mille ſit tibi ꝯſiliariꝰ

Cõmentũ Ambroſius

Idet̃ hic Augꝰ. innuere cum ait b
quicũq; ꝓuocatus ab aliq̈ de mo
naſterio noluerit abſcedere. ꝙ ꝓ=
uocationis cã quis monaſteriũ poſſit re=
linquere. cũ tñ in exordio cõtrariũ aſtru=
xit dicens. cõi diffinitõe decreuimꝰ apud
vos. qd̃ nũq; poſtmodum ab vllo pote=
rit infringi. Dicimꝰ diſceſſũ de monaſte=
rio duplicẽ ee. aut añ ꝓfeſſionẽ. ⁊ tũc ſiue
ſpõte. ſiue ab alio prouocatꝰ de monaſte=
rio quilibet diſcedere poteſt. ſi v̈o eſt poſt
profeſſionem. nulla poteſt dari abſq; ſu=
perioris licentia diſcedendi occaſio. De

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

primo diſceſſu h̄ loquit᷑. In exordio ꝟo
de ſecundo intellexit. poſſumꝰ ⁊ aliter tex
tū iſtum interpretari. vt ꝑ abſcedere d̄ mo
naſterio nō religionē penitꝰ relinquere. ſꝫ
de vno monaſterio ad aliud eiuſdem reli
gionis migrare intellexerit. qđcūqꝫ ꝗ̄ nō
credens. neqꝫ ꝯſentiens malꝭ ꝑſuaſionibꝰ
aut alterꝰ ꝓuocationibꝰ non ꝯfractꝰ de
monaſterio egredi noluerit. alterꝫ faciat
de duobꝰ aut redarguat ꝓuocantē dicēs
abi hinc hō neqꝫ noli mihi talia ſuadere.
Non eīm in te hītat deꝰ. qui fuuꝫ eiꝰ ſic co
naris ꝓuocare. aut indicet prepoſito. cui
oīa que ad bonum publicū monaſterij
ſpectant. vel etiā ſi alicuiꝰ fratrꝭ ꝯcernant
ſalutē ſunt reſeranda. qm̄ ſicut ſcriptum ē
pacifici ſint tibi multi. iuxta illud apl̄i cū
oīibꝰ pacem habete. ⁊ deꝰ pacis erit vo-
biſcū. Sed vnꝰ ex mille ſit tibi ꝯſiliarius.
Hic aūt ꝗ in monaſterio p̄eſt ꝯgruus eſt
qm̄ prudens ⁊ exptꝰ ⁊ oīm amator ſalutꝭ
e eſſe p̄ſupponit᷑. Sed mouetur lectoris
animꝰ cum hec audit. vt prouocatus de-
beat prouocantem redarguere cum dn̄s
quem imitari debemꝰ in euangelio dicat.
ſi ꝗs te ꝑcuſſerit maxillam in dexterā tuā.
prebe ei ⁊ alterā. Et ei ꝗ vult tecū in iudi
cio contendere. ⁊ tunicā tuam tollere. di-
mitte ei ⁊ palliū. ⁊ quicūqꝫ te angariaue-
rit mille paſſus. vade cū illo ⁊ alia duo. ⁊
paulo inferꝰ. Diligite inimicos veſtros
benefacite his qui oderūt vos. ⁊ orate ꝓ
perſequentibꝰ ⁊ calūniantibꝰ vos. vt ſi-
tis filij patris vr̄i qui in celis eſt. ꝗ ſolem
ſuū oriri facit ſuꝑ bonos ⁊ malos. ⁊ plu-
d it ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. Reſponden
tes dicimꝰ duplex eſſe iniuriarū genus.
alterū quod corpꝰ ⁊ q̄ corporis ſunt affi
cit. ⁊ humanā labefacit gloriā. Omne ta-
le prorſus eſt ſine differentia remittendū
alterū qđ aīm percutit. ⁊ diuine maieſta
tis tollit honorē ⁊ reuerentiā. hoc eq̄ aīo
ferendū nō eſt. Idcirco ſaluator nr̄. ⁊ oīs
ſane doctrine veraciſſimꝰ preceptor xp̄s
Ieſus dei atqꝫ hoīs filꝰ cum a ſathana
de vitijs q̄ ad humanitatē ſpectant. tem-
ptaret᷑ debitas rōnes ſuas refellentes pe
titiones aſſignās ei rn̄dit. Cū autē diui
nū vellet vſurpare. honorem petēs ab eo
adorari. audire meruit. Uade ſathana.
Scriptū eſt eni. dn̄m deū adorabis. ⁊ il-
li ſoli ſeruies. Quo admonemur. ꝙ neqꝫ

ſufferre debemꝰ. q̄ ad pctm̄ ⁊ diuine ma
ieſtatis nos prouocāt offenſam.

Textus Auguſtinus

Sit hec que ſcripta ſunt cū ſūma
diligētia obſeruanda ſunt a ꝑpo-
ſito vſqꝫ ad oēs frēs.

Cōmentū Ambroſius

Tranſigit ex his ꝙ ea q̄ ſcripta ſūt e
oēs obſeruarē debēt a prepoſito
vſqꝫ ad oēs fratres. ꝑmū ꝑpoſitū
noīat. qm̄ exēplo ſaluatoris. ꝗ p̄eſt. ꝑumꝰ
in obſeruādo precepta eſſe dꝫ. Subinde
oēs frēs includit. qm̄ nullus cuiuſcūqꝫ cō
ditionis ꝯditiōis ⁊ ſtatꝰ ſit. excipit᷑ ab ob
ſeruantia regule. p̄ſerti a tribꝰ votis. que
ſunt regule eſſentialia. ⁊ ꝗdē ab oībus ſū
ma cū diligentia obſuāda ſunt. qm̄ ſcri-
ptum ē. Maledictꝰ hō ꝗ facit opꝰ dei ne
gligent᷑.

Textus Auguſtinus

Et ſi ꝗs ab aliꝗ doctrinā audiue-
e rit p̄terqꝫ in monaſterio ꝯſecutꝰ ē
ab eo cui ſe credidit. hanc aūt ſu-
ſcipiat. ⁊ eā nō ſbtrahat doctori. q̄ ſcriptū
eſt Omne qđ manifeſtat lux ē. Si eni bo
na fuerit collaudāda ē. Si ꝟo ꝑua repro
bāda.

Cōmentū Ambroſius

Agnū ꝓfecto crimen ē. nec ſuꝑbie (
nec ingr̄titudīs expers. non ab eo
recognoſcere. qđ ab aliꝗ munꝰ. p̄
ſerti ſpūale. ceu ſcīa eſt. accepiſti. ꝙ pro-
pterea dicit hanc. ſ. doctrinā. quā ꝗs ꝯſecu
tus ē ſuſcipiat. hoc ē nō eā aſꝑnat᷑. nec ob
liuioni mandet. ſꝫ ꝯſeruet. nec tn̄ eā ſub-
trahat doctori. eā. ſ. ſibi aſcribendo. quin
imo illū laudare ⁊ illi gr̄as hr̄e ⁊ agere. et
aliqn̄ ſi pōt referre a ꝗ illā didicit dꝫ. qm̄
ſi doctrinā aliquā impt̄itꝰ ē. lucē ei dedit
q̄ ſicut ſcriptū eſt oē quod manifeſtat. ſi-
cut oīs facit doctrina. lux ē. Sed nūꝗd
oēm doctrinā ſuſcipe ⁊ ꝯſeruare in aīo de
bemꝰ. dicimꝰ ꝙ bonū ⁊ malū ſcire bonū
ē. illud vt ꝓſeq̄mur. h̄ vt euitare ⁊ deteſta
ri poſſimꝰ. debemꝰ eni ex roſeto roſam car
pere. ⁊ ſpinam relinquere. Ob eā rem di-
cit ſi eni doctrina bona fuerit collaudan

da eſt. Si vo praua reprobanda. Perin
de Ariſtoteles in ſua ſapientia inqt. etiā
illis philoſophis debemus qui male di⸗
xerunt. Qm̄ cautos nos reddiderunt.

Textus Auguſtinus

Ehis autem fratrib9. qui in vni⸗
d tate conſiſtunt. ſi quis ſubito ad
uerſus prepoſitum altercatus fue
rit. non ſolū ſemel. ſed ſecundo ⁊ tertio. vt
euangelium docet. licet exorare. ſi autem
noluerit ſe emendare. ille cui iniuriam ir⸗
rogatus ē poſt penitentiam vel ſecundā
correctionem. qui nō reuocauerit contu⸗
macem denunciet ⁊ illud prepoſito. ne p
taciturnitatē ille ⁊ frater ſuus pericliten⸗
tur. ſicut Salomon ait. q̄ occultat inimi⸗
citiam inſtruit dolū.

Cōmentum Ambroſius

g Uoniam ad impetrandaꝫ veniā
de peccatis ab ipſo deo efficaciſ⸗
ſimū medium eſt. vt nos illis in⸗
dulgeamus. q̄ nos offenderunt iuxta do
minicam orationem. in qua quotidie deū
exoramus. vt dimittat nob̄ debita noſtra
ſicut ⁊ nos dimittimus debitorib9 nr̄is.
merito p̄ceptor noſter iubet. vt ſi aliquis
contra prepoſitum ſimiliter contra alios
fratres ſubito fuit altercatus non ſolum
ſemel. ſed ſecundo ⁊ tertio. vt euangeliuꝫ
de correctione fraterna docet licet exora
re. ſcꝫ eum vt ſe corrigat ⁊ emendet. ⁊ deū
vt ei parcat. ⁊ notanter inquit ſubito. quo
niam ſi ex malicia ⁊ appēſate pluries re⸗
uertitur ad vomitum non eſt ei ſine caſti
gatione remittendum. Et ſi ita pertinax
fuerit vt poſt penitentiam vel ſecundam
correctionem noluerit ſe emendare. ⁊ in
iuriam quaꝫ intulit non reuocauerit. qui
irrogatus ⁊ offenſus eſt irrogantem et of
fendentem contumacē denunciet. ⁊ pre⸗
poſito talem denunciationem manifeſtet
ne vterqꝫ periclitetur hic qui offenſus eſt
per taciturnitatē ⁊ conueniat ei illud pro
pheticum. Ue mihi qꝛ tacui. ⁊ qui offen⸗
dit ꝓpter perpetratā culpam. q̄ quidē ma
nifeſtatio non mō vtilis ſed nec̄ia eſt. qm̄
ſicut Salomon ait. Qui occultat inimi⸗
ciciā inſtruit dolum.

Textus Auguſtinus

I vo vt fieri ſolet incurſio repen
f tina ſupuenerit. aut hoſtilitas vt
īpoſſibile ſit fratrib9 in vnū fugaꝫ
petere ꝓpē inſecutionē inimicoꝝ. ⁊ poſt⸗
modū deo fauente euaſerint. ⁊ potuerint
ꝑuenire. vbi p̄poſitū eſſe cognouerūt. ve⸗
lut filij ad patrem feſtinare debebūt. Nec
vllo mō poterūt ſeꝑari. q̄s diuina caritas
ſociauit qꝛ ſcriptum eſt. perfecta dilectio
foras mittit timorē

Cōmentū Ambroſius

Ui vere prudēs ē oībus futuris
ꝯtingentib9 oportuno occurrit re
medio. Uñ metiēdo tp̄a ſecū pu
tat. ſi ſic eueniet. ſic faciendū erit. ꝓpterea
ſapiēs p̄ceptor ſuis fratrib9 iuſſit. vt ſi in
curſio repētina aut hoſtilitas. vt inquit.
fieri ſolet ꝓpter guerras. q̄ tunc in dies ī⸗
minebāt. ſupuenerit. ſic quidē vt ipoſſibi⸗
le ſit frībus in vnū fugā petere propter in
ſecutōeꝫ īimicoꝝ. ⁊ poſtmodū vel ſedatis
iā guerris. vel ad locū tutū ꝑueniēdo deo
fauente. īimicoꝝ man9 euaſerint. ⁊ ꝑueni
re potuerint ad locū. in q̄ eoꝝ prepoſituꝫ
eſſe cognouerūt. velut filij ad p̄rem feſti⸗
nate debēt accedere. ꝓpē indiſſolubile ca
ritatis vinculū. qḋ habere debēt. Nō enī
aliq̄ mō poterūt ſeꝑari. quos diuina cari
tas ſociauit. qꝛ ſcriptū eſt. ꝑfecta dilectio
foras mittit timorē. iux̄ illud ap̄li ad Ro
manos ſcibētis. q̄s nos ſeꝑabit a carita⸗
te xp̄i. Tribulatio an anguſtia. an fames
an nuditas. an ꝑiculū. an ꝑſecutō an gla
dius. ſicut ſcriptū ē. qꝛ ꝓpter te mortifica
mur tota die eſtimati ſum9 ſicut ouis oc⸗
ciſionis. ſed in his oīb9 ſupam9. ꝓpter eū
q̄ dilexit nos. Cert9 ſū enī qꝛ neqꝫ mors
neqꝫ vita. neqꝫ angeli. neqꝫ p̄ncipat9. ne⸗
qꝫ virtutes. neqꝫ inſtātia. neqꝫ futura. ne
qꝫ fortitudo. neqꝫ altitudo. neqꝫ ꝓfundū.
neqꝫ creatura alia poterit nos ſeꝑare a
caritate dei. q̄ eſt in xp̄o Jeſu dn̄o noſtro

Textus Auguſtinus

I quis autē qḋ ſuperi9 diximus cā
f nec̄tis detinet Id qḋ a mōaſterio
ſecū portauit. nec̄e hēbit vbi p̄po

ſitus ſuus eſt. illud perferre. qꝛ non pote
rit ſibi retinere qđ per pactum ad omnes
pertinet. ⁊ deo vtiqꝫ eſt conſecratum. ſed
ſi cogitauerit de his aliquid retinere con
tra dictum apoſtoli agere videtur qui ait
nemini quicq̄ꝫ debeatis. niſi vt inuicē di/
ligatis vos.

Cōmentum Ambroſius

i Antum debet eſſe religioſis pro/
prietatis abdicatō anneꝑa. vt nul
la de cauſa eis concedatur pro/
prietas q̄ꝫq̄ꝫ ⁊ vſus licite poſſit concedi.
propterea preceptor inquit. Si quis au/
tem. vt ſuperius diximus. cauſa neceſſita
tis. i. propter repentinam incurſionem de
qua imediate dictum eſt pro ſuis neceſſi/
tatibus detinet aut ne perderet̄. ei neceſ/
ſarium fuit retinere illud quod a mona/
ſterio ſecū portauit. neceſſe habebit illud
deferre ad locum in quo prepoſitus eſt. ⁊
rationem adiecit. qꝛ nō poterat ſibi illud
tāq̄ꝫ proprium retinere. quod per pactum
ad omnes pertinet. ⁊ deo vtiqꝫ eſt conſe
cratum. Nam ſicut in exordio dixit. ꝑ cō/
munem omnium fratrum diffinitionem
fuit decretum. vt eis iuxta apoſtolicā tra
ditionem nihil eſſet proprium. ſed habe/
rent omnia cōmunia. ſed qꝛ ſic redactum
eſt in cōmunitatem deo eſt conſecratum.
quoniam vt. M. T. in perſona ſcipionis
maioris dixit. Nihil eſt enim illi principi
deo. quod quidem in terris fiat accepti⁹
q̄ꝫ concilia cetuſqꝫ hominum iure ſocieta
tis. At vo. ſi quis in tantam fuerit tēpta/
tionem progreſſus. vt cogitauerit de his
que aſportauerat pro ſe contra prepoſiti
⁊ ceterorum fratrum voluntatem retinere
cōtra dictum apoſtoli agere videtur. qui
ait. Nemini quicq̄ꝫ debeatis. niſi vt inui
cem diligatis vos. tanq̄ꝫ ſi diceret. omnia
que debemus alteri reſtituere debeamus
nec terreſtria nos teneant obligatos. ſed
k liberos ⁊ ſolutos. Sola enim caritas
nos ſemper faciat debitores. illa nos iu/
giter obligatos aſtrictos ⁊ concathena/
tos teneat. nos ſemper mutuo diligētes.
Sed diceret quiſpiam. quo pacto ſe mu
tuo diligētes ſemper alter alteri debeat.
Dicimus qꝛ id bifariam poteſt continere
veritatem. aut per graduum equalitatē.
aut per illorū exceſſum. vnde ſicut te ſem
ꝑ amo. ita ⁊ tu teneris iure caritatis me
ſemper amare. ⁊ quantum te amo tantū
a te debeo redamari. Et rurſus. cum cari
tas fine non claudatur hoc modo in di/
ligendo poteſt ſemper debitum remanere
quoniā ſi tu me vt vnū diligis. ego vnū
gradum dilectiōis debeo tibi. hoc pacto
ex vtriuſqꝫ parte ſolutum eſt debitum. ſed
quo debitum ſemper maneat diligam te
vt duo manebis mihi in vno obligatus.
Sed econtra vt ego tibi fiam debitor. tu
me vt tria peramabis. ⁊ ſic ſemper ꝑ gra/
dus aſcendentes ſemꝑ alter alteri. in di/
lectione erimus debitores. perinde Per
ſius in quarta ſatyra inquit. Excutienda
damus precordia. quantaqꝫ noſtre pars
tua ſit. cornute anime ꝑ dulcis amice oſtē
diſſe viuat.

Textus Auguſtinus

Omnia que in iſto libro cōtinen/
tur. omnes fratres obſeruent at/
qꝫ ſe ſubſcribant. q̄ boni eſſe deſi/
derāt. verum propter illos hec ſunt cau/
ta. id eſt ſcripta qui in omnib⁹ ſtabiles eſ/
ſe noſcuntur. Finis prime regule Au/
relij Auguſtini.

Cōmentum Ambroſius

Apiens diligentiſſimus prece/ l
ptor vt hec omnia que in hac re/
gula continentur obſeruent̄. vo/
luit vt omnes ſe ſubſcriberēt. ad hoc vt re
trocedere nō poſſent. ⁊ quoniam preno/
uit nōnullos futuros tranſgreſſores. hoc
ab illis maxime petijt. qui boni eſſe deſi/
derabant. quoniam propter illos qui in
oībus bonis operib⁹ ſtabiles eſſe noſcun
tur hec inq̄t cauta ſunt. hoc ē ſcripta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf